

Välkommen – webinarium om Våld mot barn med funktionsnedsättning

För socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården

Välkomna!

- Carin Bergström – moderator
- Max en timme – utan paus
- Vi svarar på era frågor antingen i slutet av timmen eller efteråt.
- Skriv i chatten nu eller mejla oss sedan.

Välkomna!

- Webbinariet spelas in – läggs på Kunskapsguiden.se om ca. två veckor
- Ni får presentationsmaterialet om ni vill.
- Det kommer finnas på Kunskapsguiden.se om ca. två veckor
- Vill ni ha det tidigare så mejla
- Kontaktuppgifter finns i slutet av presentationen

Innehåll idag

Om våldet.

Hur vanligt är det? Vad kan göra att barn med funktionsnedsättning är särskilt utsatta? Finns det extra sårbara grupper? Var utövas våldet?

Ann Jönsson, projektledare för regeringsuppdraget om våld mot barn med funktionsnedsättning

Samtal om våld med barn som har funktionsnedsättning.

Om förberedelser och förhållningssätt, att tänka på under samtalet.

Thomas Jonsland, utredare med ansvar för kunskapsstöd om samtal med barn och barns rättigheter

Innehåll idag

Samhällets stöd och insatser.

Vad kan samhället göra för att förebygga och vid misstanke om våld?

Ylva Branting, utredare med fokus på funktionshinder och socialtjänst

Socialstyrelsens stöd- och informationsmaterial – verktyg att använda i utvecklingsarbete

Carin Bergström, utredare och moderator för webinariet

Nytt tema Kunskapsguiden:

<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/funktionshinder/vald-mot-barn-med-funktionsnedsattning>

Våld mot barn med funktionsnedsättning

För socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården

Definition av våld mot barn

WHO:s definition av våld mot barn innefattar alla former av övergrepp mot personer under 18 år – fysisk och psykisk misshandel, sexuella övergrepp, försummelse, kommersiell eller annan exploatering som leder till faktisk eller potentiell skada för barnets hälsa eller utveckling.

En högre risk att utsättas för våld

- **Barn med funktionsnedsättning löper en högre risk än andra barn att utsättas för våld.**
- **Barn som har psykiska och intellektuella funktionsnedsättningar är mest sårbara.**
- **Risken ökar ytterligare för barn som har flera funktionsnedsättningar.**

Våldet tar sig olika uttryck

- **Fysiskt våld**
- **Psykiskt våld**
- **Sexuella övergrepp**
- **Kränkningar**
- **Försummelse**
- **Funktionshinderrelaterat våld**
- **Hedersrelaterat våld**

Beroende, sårbarhet och osynlighet

Tre teman brukar återkomma när man beskriver och förklarar våld mot personer med funktionsnedsättning.

Det handlar om **beroende, sårbarhet** och **osynlighet**.

Beroende

Många är extra beroende av andra för att få sin vardag att fungera. Det innebär en risk att både utsättas för aktiva våldshandlingar och försummelse.

Försummelse kan till exempel vara

- **att inte få hjälp med mat, hygien, ta sin medicin**
- **att inte få tillgång till de hjälpmedel man behöver.**
- **Långvarigt beroende av hjälp med hygien och att klä på och av sig kan göra det svårt att bygga upp sin egen kroppsliga integritet, att förstå när något är ett övergrepp.**
- **Risk för upprepat våld.**

Sårbarhet

Personer med funktionsnedsättning kan ha svårare att

- **undvika våldet**
- **skydda sig mot våldet**
- **berätta vad som hänt**
- **ta tillvara sina rättigheter.**

Unga med intellektuell funktionsnedsättning är särskilt sårbara för att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

Osynlighet

- **Fokus riktas mot funktionsnedsättningen – omgivningen ser inte att övergrepp förekommer.**
- **Den som utsatts för våldet har svårt att bli trodd.**
- **Brottsliga handlingar, såsom våld, beskrivs som ”missförhållanden” och ”brister” i verksamheten. De blir vårdfrågor i stället för rättsliga frågor.**

Våldet utövas i olika miljöer

- **Barn kan utsättas för våld och övergrepp i alla livsmiljöer.**
- **Fysisk barnmisshandel utövas främst i hemmet.**
- **Mobbning förekommer oftast i skolan, i närheten av skolan eller på nätet.**
- **Våld kan förekomma när barn är i samhällsvård och i olika verksamheter där barn vistas.**
- **Tvångs- och begränsningsåtgärder kan vara våld.**

Tecken på att barnet kan ha utsatts för våld

Några exempel på tecken är:

- blåmärken
- rodnader och rivmärken
- frakturer
- oro och rädsla
- symtom på stress, till exempel magont, huvudvärk, sömnsvårigheter, ätstörningar
- förändring i sitt sätt att vara eller tillbakagång i utvecklingen.

Tecken som tandvården kan uppmärksamma

Tecken som tandvården kan vara särskilt uppmärksam på:

- sårskador
- blåmärken
- utslagna tänder
- frakturer på käke och tänder
- omfattande kariesskador till följd av att barnets munhygien inte skötts som den ska
- tandvårdsrädsla
- upprepade sena återbud eller uteblivna tandläkarbesök.

Samtal om våld med barn som har funktionsnedsättning

Samtal om våld mot barn med funktionsnedsättning

Alla samtal med barn inom vård och omsorg
kan komma att handla om våld.
Alla som arbetar inom vård och omsorg
behöver vara förberedda

- **Samtal med barn och föräldrar**
- **Samtal med barn som har funktionsnedsättning**
- **Samtal med barn och föräldrar om våld**

Samtal med barn och föräldrar

- Ge barnet möjlighet att fritt beskriva sina erfarenheter och upplevelser
- Vara snäll och skapa en förtroendefull relation
- Föräldrarna är alltid närvarande

Samtal med barn som har funktionsnedsättning

- **Barnet bär på en ovärderlig kunskap om att vara just det barnet**
- **Bristande kunskap om barnets funktionsnedsättning**
- **Barn med kommunikativa svårigheter**
- **Stöd finns gällande samtal med barn med autism, adhd, språkstörningar och flerfunktionsnedsättningar**

Samtal med barn och föräldrar om våld

- **Barnets berättelse kan komma helt oväntat**
- **Ibland finns anledning att fråga direkt om våld**
- **Anmälan till socialtjänsten och polisen**
 - **Viktigt att barnet ges möjlighet att ställa frågor och reflektera**

Temat på Kunskapsguiden

- Mer djupgående kunskap och information
- Relevanta länkar för mer specifikt stöd

Samhällets stöd och insatser.

Stöd och insatser till familjer kan minska risken för våld

De som ansvarar för barnets omvårdnad ska få stöd

- Uppmuntra och säkerställa att de som ansvarar för barnets omvårdnad får stöd som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas förhållanden eller förhållandena hos andra som tar hand om barnet. ([Artikel 23 punkt 2 Barnkonventionen](#))
- Socialnämnden ska erbjuda stöd till personer som stödjer närstående med funktionsnedsättning ([5 kap 10 § SoL](#))
- För barn och föräldrar i behov av särskild hjälp - kan socialtjänsten bistå med hjälp i olika former. ([prop. 1981/82:168 –förarbetet till föräldrabalken om vårdnad och umgänge](#))

Våga fråga stödjande och lyhört

Vanliga orsaker

- Långvarig stress
- Sömnbrist
- Samspelsproblem mellan barnet och föräldrar
- Orealistiska förväntningar på barnets förmåga
- Oförmåga hos barnet att kommunicera sina behov

Fler orsaker

- Föräldrar isolerar sig eller känner sig ensamma
- Föräldrar nedprioriterar sina egna behov
- Våld i parrelationen

Avlösa omvårdnadsarbetet

- Väck frågan om avlösning tidigt
- Undvik ifrågasätta föräldrarnas behov
- När föräldern inser att hen behöver hjälp kan situationen vara akut.

Kombinera insatser från socialtjänsten

Det kan vara aktuellt med insatser utifrån Socialtjänstlagen när:

- Barnet inte tillhör personkretsen enligt LSS eller en utredning om personkretstillhörighet inte är klar.
- De insatser föräldrar eller barn behöver finns inte i LSS. Exempelvis hemtjänst, boendestöd, "hemma-hos-are", Någon som kan följa med till och från skolan.
- Hjälptill syskon.
- Behov av andra skäl än själva funktionsnedsättningen, exempelvis på grund av brister i omsorgen eller andra förhållanden i hemmet.

Föräldrautbildning

De generella programmen ger inte alltid de verktyg som föräldrar behöver.

- Hjälpa föräldrarna att hitta ett föräldrastödsprogram som passar just deras situation.
- Det finns olika föräldrastödsprogram och föräldrautbildningar som ofta syftar till att ge föräldrar strategier i uppfostran av barnen.
- Det kan till exempel handla om att förbättra kommunikationen mellan förälder och barn för att få en bättre relation och minska antalet konflikter.

Stöd i skolan

- En elev har rätt att få särskilt stöd och ett åtgärdsprogram för att klara kunskapskraven
- Viktigt med kunskap om vilka svårigheter funktionsnedsättningen kan föra med sig.
- Habiliteringen kan ibland erbjuda konsultation till föräldrar och skolpersonal kopplat till en enskild elev.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten; SPSM ger stöd för hur skolor skapa tillgängliga lärmiljöer.

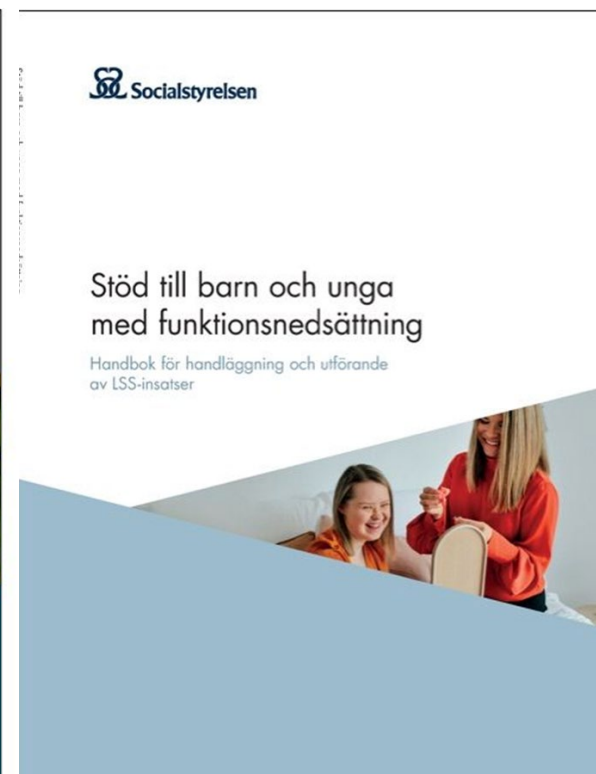

Avlasta föräldrarna från samordning

- Den bristande samordningen mellan olika aktörer medför att föräldrarna måste ägna mycket tid åt att hitta rätt.
- Det är tidskrävande och leder till hög arbetsbelastning och emotionell stress.
- En rädsla för att missa något och oro för att inte orka, för att köra slut på sig både fysiskt och mentalt.

Källa: Broberg, Malin, Norlin, David, Nowak, Herawati och Starke, Mikaela (2014). Riktat föräldrastöd. RiFS-projektets slutrapport. En aktionsforskningsansats för att kartlägga behov och förbättra stödet till föräldrar som har barn med funktionsnedsättning

Mer hos Socialstyrelsen

Socialstyrelsens stöd- och informationsmaterial verktyg att använda i utvecklingsarbete

Presentations- och reflektionsmaterial

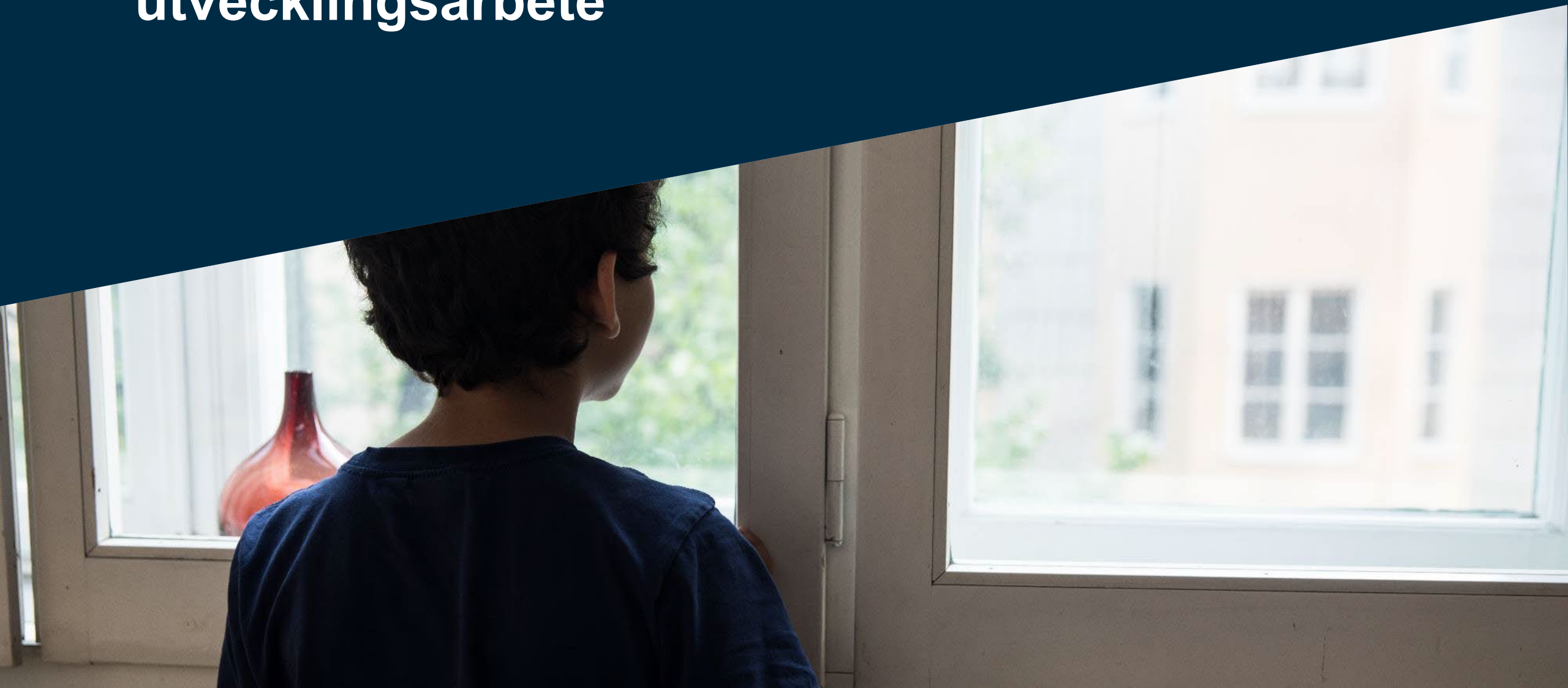
Presentations- och reflektionsmaterialet ger en översiktlig bild av området våld mot barn med funktionsnedsättning.

Materialet kan användas:

- vid arbetsplatsträffar (APT), planeringsdagar
- som inslag i utbildning eller kompetensutveckling på arbetsplatsen.

Det består av ett presentationsmaterial och en användarhandledning med talarstöd.

Reflektionsfrågor och tips på fortsatt utvecklingsarbete

Vad betyder det här för dig i din yrkesroll?

- Har du själv i din yrkesroll träffat barn med funktionsnedsättning som utsatts för våld?
- Har du i din yrkesroll träffat barn med funktionsnedsättning som du misstänker utsatts för våld?
- Hur har du hanterat det?
- Är det något du behöver lära dig mer om?
- Vad tänker du att vi på arbetsplatsen kan jobba vidare med för att förbättra vårt arbete i att möta våldsutsatta barn?

Vad betyder det här för oss i vår verksamhet?

- Har vi rutiner för hur våldsutsatthet ska uppmärksammas?
- Ställer vi frågor om våldsutsatthet? Om ja, hur hanterar vi svaren?
- Vilken erfarenhet har vi av att upptäcka det mindre synliga våldet, till exempel psykiskt våld?
- Vad i vårt arbete bör vi hålla fast vid – och vad behöver vi utveckla?
- Vad krävs om vi önskar utveckla arbetet?
- Hur samverkar vi internt och externt när det gäller våldsutsatthet?

Har vi någon fråga i chatten?

Fundera på.....

På vilket sätt kan du i din roll, bidra till spridning av stöd och kunskapsmaterialet om våld mot barn med funktionsnedsättning?

Hör gärna av er.....

ann.jonsson@socialstyrelsen.se

carin.bergstrom@socialstyrelsen.se

thomas.jonsland@socialstyrelsen.se

ylva.branting@socialstyrelsen.se

Tack för i dag!

**Mer information finns på:
www.socialstyrelsen.se**